

Sygn. akt III AUa 289/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

Przewodniczący - Sędzia	SA Krystyna Smaga (spr.)
Sędziowie:	SA Krzysztof Szewczak SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Protokolant: sekr. sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2018 r. w Lublinie

sprawy G. J.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 10 lutego 2017 r. sygn. akt IV U 736/16

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Krzysztof Szewczak Krystyna Smaga Małgorzata Rokicka – Radoniewicz

III AUa 289/17

UZASADNIENIE

Decyzją z 22 czerwca 2016 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, działając na podstawie art.19 ust. 2 oraz art. 20 ust. 1 i 3 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników odmówił ubezpieczonej G. J. prawa do wcześniejszej emerytury rolniczej, ponieważ okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu wnioskodawczyni wynosi 27 lat 5 miesięcy 3 dni, zamiast wymaganych 30 lat. Prezes KRUS wskazał, że do wymaganego do emerytury okresu zaliczył okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców od 10 czerwca 1977 r. do 20 listopada 1979 r. oraz okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 1986 r. do 31 grudnia 1996 r. i od 1 lipca 2002 r. do 22 czerwca 2016 r.

Odwołanie od decyzji złożyła ubezpieczona, wnosząc o jej zmianę i ustalenie, że przysługuje jej prawo do emerytury rolniczej. Wskazała, że przez cały czas pracowała w gospodarstwie rolnym. Na rozprawie sprecyzowała, że wnosi o zaliczenie do okresu wymaganego do emerytury okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 21 listopada 1979

r do 31 grudnia 1982 r, w którym to okresie pracowała w (...) Zakładach (...) w Ł., a następnie w Spółdzielni (...) w Ł.. Podniosła, że przez ten cały okres mieszkała z rodzicami i rano oraz popołudniami pracowała w prowadzonym przez rodziców gospodarstwie rolnym.

Prezes KRUS wniósł o jego oddalenie, powołując się na przepisy prawa i uzasadnienie zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 10 lutego 2017 r zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wnioskodawczyni prawo do emerytury rolniczej od dnia(...).

Sąd pierwszej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na podstawie następujących ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

G. J. urodziła się u(...). W dniu (...), mając ukończony 55. rok życia, wystąpiła do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z wnioskiem o emeryturę. Dołączyła zaświadczenie o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 1986 r do 31 grudnia 1996 r, co stanowi 11 lat oraz od 31 lipca 2002 r do 22 czerwca 2016 r, co stanowi 13 lat 10 miesięcy 22 dni (łącznie 24 lata 10 miesięcy 22 dni). W kwestionariuszu okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników i okresów podlegających zaliczeniu do ubezpieczenia powołała się na wykazany we wcześniejszym wniosku o rentę rolniczą okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców W. i J. małż. K. położonym we wsi G.od (...) tj. od chwili ukończenia 16. roku życia do 20 listopada 1979 r, do podjęcia pracy zawodowej w (...) Zakładach (...), co stanowi 2 lata 5 miesięcy 10 dni (oświadczenie z 19 września 1996 r i zeznania świadków W. B. i K. D. z 19 września 1996 r na okoliczność pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, k. 6-8 akt rentowych). Przedłożyła akt notarialny umowy darowizny nieruchomości rolnych z 16 kwietnia 2010 r na rzecz syna R. J. na okoliczność zaprzestania działalności rolniczej. Zaskarżoną decyzją z 22 czerwca 2016 r organ rentowy odmówił prawa do wcześniejszej emerytury, wskazując że udowodniony przez ubezpieczoną okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu wynosi 27 lat 5 miesięcy 3 dni, zamiast wymaganych 30 lat, tj. okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od (...)do 20 listopada 1979 r oraz okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 1986 r do 31 grudnia 1996 r i od 1 lipca 2002 r do 22 czerwca 2016 r.

Dalej Sąd ustalił, że rodzice ubezpieczonej, W. i J. K., od lat 70. XX wieku do 12 grudnia 1994 r byli właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni 10,42 ha, położonego we wsi G., gmina Ł. i na terenie gminy W. (akt notarialny umowy darowizny z 12 grudnia 1994 r). W latach 70. i 80. prowadzili to gospodarstwo rolne, przy czym ojciec ubezpieczonej równoległe pracował jako drwal w Przedsiębiorstwie (...)i dzierżawił od tego przedsiębiorstwa dodatkowe nieruchomości rolne, tak, iż łącznie uprawiane grunty wynosiły około 15 ha. Na gruntach uprawiane było zboże, ziemniaki, warzywa. W gospodarstwie prowadzona była hodowla zwierząt - od 2 do 4 sztuk krów, od 20 do 30 sztuk trzody chlewnej, drobiu. Ponadto był koń wykorzystywany do prac polowych. W rodzinie było 6 dzieci, w tym ubezpieczona, która była najmłodszym dzieckiem. Po ukończeniu szkoły podstawowej ubezpieczona nie kontynuowała nauki, zamieszkiwała z rodzicami i po ukończeniu(...) 16. roku życia stale - codziennie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców. Pracę tę kontynuowała do 20 listopada 1979 r, a zatem przez 2 lata 5 miesięcy 10 dni (okres uznany przez organ), ale także później, po 20 listopada 1979 r. W dniu 21 listopada 1979 r podjęła pracę w (...) Zakładach (...) w Ł., gdzie pracowała na stanowisku obuwnika do 31 marca 1982 r (świadczenie pracy z 13 września 1996 r, k. 12 akt rentowych). W okresie tego zatrudnienia ubezpieczona nadal mieszkała w rodzinnym domu i stale pracowała w gospodarstwie rolnym. Do pracy w Ł. dojeżdżała autobusem. Odległość z G.do Ł. wnosi około 10 km, dojazd w jedną stronę zajmował około 30 minut. Ubezpieczona pracowała na dwie zmiany, pierwszą, która trwała od godziny 6:00 do 14:00 i drugą, która trwała od godziny 14:00 do 22:00. Pracując na pierwszą zmianę ubezpieczona wykonywała prace w gospodarstwie po powrocie z pracy - od godziny 15:00 do godzin wieczornych, a pracując na drugą zmianę od rana - od godziny 6:00 do 12:00-12.30. Z rana ubezpieczona pracowała przy tzw. obrządku zwierząt, dojeniu krów, karmieniu dobytku i wykonywała inne potrzebne prace w polu i w obejściu. Po południami pracowała w polu, a także przy wieczornym obrządku zwierząt. Opisane prace wykonywała codziennie, przez co najmniej 4 godziny dziennie. Pozostawała we wspólnym gospodarstwie domowym z rodzicami. Była panną i dochody z pracy zawodowej przekazywała do wspólnego gospodarstwa. Pracę w gospodarstwie rolnym kontynuowała również po zakończeniu pracy w (...) Zakładach (...), od 1 kwietnia 1982 r - tu: do 31 grudnia 1982 r. Od 1 października 1982 r podjęła pracę

na stanowisku klasyfikatora odbioru mleka (zlewniarki) w ramach umowy zlecenie zawartej ze Spółdzielnią (...) w Ł. (zaświadczenie o zatrudnieniu i druk ZUS (...), k. 25-26 akt rentowych. W okresie tym nadal mieszkała w rodzicach. Również to zatrudnienie nie uniemożliwiało ubezpieczonej stałej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców. Czynności zlewniarki ubezpieczona wykonywała w rodzinnej wsi, codziennie z rana od godziny 5:00 do 10:00 -11:00. Następnie wracała do domu, gdzie kontynuowała pracę w gospodarstwie rolnym. Wyprowadziła się od rodziców w związku z zamążpójściem 26 stycznia 1985 r. Przeprowadziła się do męża do miejscowości O.. Od 21 listopada 1979 r do 31 grudnia 1982 r oprócz ubezpieczonej, spośród dzieci, w rodzinnym domu mieszkał jeszcze o trzy lata starszy brat J. K.. Czwórka najstarszego rodzeństwa ubezpieczonej był już samodzielna i mieszkała oddzielnie (zaświadczenie Wójta Gminy Ł. z 16 czerwca 2016 r o zameldowaniu ubezpieczonej w domu rodziców, k. 28 akt emerytalnych, kopia odpisu skróconego aktu małżeństwa, k. 23 akt emerytalnych, zeznania świadków: M. J. i J. K., k. 19v-20v akt sprawy, zeznania ubezpieczonej, k. 20v i 23v).

W okresie przerwy w podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników trwającej od 1 stycznia 1997 r do 31 lipca 2002 r (zaświadczenie na k. 3 akt emerytalnych) ubezpieczona uprawniona była do renty rolniczej.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie podlegało uwzględnieniu. Wskazał, że zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r, poz. 704 ze zm.), emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący w przypadku kobiet 55 lat, 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat, z uwzględnieniem art. 20, 3) zaprzestał działalności rolniczej. Przepis art. 20 ust. 1-3 ustawy stanowi, że do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 2, w przypadku osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r, zalicza się okresy: 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990, 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.

W sprawie bezsporne jest, że w dacie wystąpienia z wnioskiem o tzw. wcześniejszą emeryturę rolniczą ubezpieczona osiągnęła wiek emerytalny wnoszący co najmniej 55 lat oraz na zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej. Sporne było natomiast to, czy ubezpieczona legitymuje się 30-letnim okresem ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Organ rentowy ustalił, że wykazany przez nią okres wymagany do nabycia emerytury obejmuje okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców od (...) do 20 listopada 1979 r oraz okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 1986 r do 31 grudnia 1996 r i od 1 lipca 2002 r do 22 czerwca 2016 r, co wg wyliczeń organu rentowy stanowi 27 lat 5 miesięcy 3 dni, zamiast wymaganych co najmniej 30 lat.

W odwołaniu ubezpieczona wniosła o zaliczenie do okresu wymaganego do nabycia emerytury okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w większym wymiarze niż to uczynił organ rentowy, a zatem również okresu od 21 listopada 1979 r do 31 grudnia 1982 r, stanowiącego 3 lata 1 miesiąc i 10 dni. Analizując okoliczności sprawy Sąd doszedł do przekonania, że stanowisko ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie. Z przedstawionych wyżej ustaleń Sądu wynika, że we wskazanym okresie od 21 listopada 1979 r do 31 marca 1982 r, a następnie od 1 października 1982 r do 31 grudnia 1982 r ubezpieczona pracowała zawodowo odpowiednio w (...) Zakładach (...), a następnie w ramach umowy zlecenie na rzecz Spółdzielni (...) w Ł.. Zatrudnienie to, jak wynika ze spójnych i logicznych zeznań świadków i ubezpieczonej, nie uniemożliwiało ubezpieczonej równoległej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, którą wykonywała przed lub po godzinach pracy zawodowej, przy czym godziny pracy ubezpieczonej i nieznaczna odległość z miejsca zamieszkania do miejsca pracy w Ł. z pewnością pozwalały jej na stałą - codzienną pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze nie mniejszym niż 4 godziny dziennie (vide: ustalenia faktyczne). Sąd podkreślił, że w rozpatrywanym okresie ubezpieczona była panną i pozostawała we wspólnym gospodarstwie domowym z rodzicami, a w tych okolicznościach nie budzi wątpliwości fakt pomocy rodzicom w pracy w gospodarstwie rolnym, szczególnie, że ojciec ubezpieczonej również pracował zawodowo, a kilkunastohektarowy areal ziemi rolnej oraz prowadzona hodowla zwierząt wymagały od domowników dużego nakładu pracy.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy stwierdził, że okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców od 21 listopada 1979 r do 31 grudnia 1982 r podlega zaliczeniu do okresu wymaganego do nabycia

emerytury na podstawie art. 19 ust. 2 w związku z art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Mając to na uwadze na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że G. J. przysługuje prawo do emerytury rolniczej od (...) tj. od dnia następnego po dniu 22 czerwca 2016 r - do tej daty organ rentowy uwzględnił okres ubezpieczenia społecznego rolników ubezpieczonej. We tej dacie ubezpieczona spełniała wszystkie przesłanki do nabycia emerytury.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego:

1) art. 19 ust. 2 w związku z art. 20 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2016 r, poz. 277 ze zm.), przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na zaliczeniu do okresów ubezpieczenia emerytalno-rentowego okresu od 21 listopada 1979 r do 31 grudnia 1982 r jako okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, pomimo że w okresie od 21 listopada 1979 r do 31 marca 1982 r wnioskodawczyni była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...) Zakładach (...), a następnie od 1 października 1982 r pracowała na podstawie umowy zlecenia na rzecz Spółdzielni (...) w Ł.;

2) art. 6 pkt 2 oraz art. 16 ust. 3 w związku z art. 6 pkt 12 i pkt 13 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznym rolników przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na stwierdzeniu, że wnioskodawczyni, pomimo podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pracy poza rolnictwem, mogła być jednocześnie domownikiem w gospodarstwie rolnym rodziców.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, bądź uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że wyrok wydany został wskutek odwołania od decyzji z dnia 22 czerwca 2016 r, którą organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury rolniczej, ponieważ nie legitymowała się okresem ubezpieczenia 30 lat, a jedynie 27 lat 5 miesięcy 3 dni. Sąd ustalił, że ubezpieczona od 21 listopada 1979 r podjęła zatrudnienie w (...) Zakładach (...), gdzie pracowała do 31 marca 1982 r. W tym okresie nadal mieszkała w rodzinnym domu i stale pracowała w gospodarstwie rolnym. Zdaniem sądu pracę w gospodarstwie ubezpieczona kontynuowała również po zakończeniu zatrudnienia od 1 kwietnia 1982 r do 31 grudnia 1982 r. W okresie tym nadal mieszkała z rodzicami. Od 1 października 1982 r podjęła pracę na stanowisku klasyfikatora odbioru mleka w ramach umowy zlecenia, co również nie uniemożliwiło pracy w gospodarstwie rolnym.

Skarżący podniósł, że zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, emerytura przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla kobiet 55 lat, podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat, zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. Stosownie do art. 20 ust. 1 ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 2 zalicza się okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16. roku życia, przed 1 stycznia 1983 r.

Przepisy art. 20 ust. 1 pkt 3, a także art. 20 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, regulują sytuacje osoby urodzonej po 31 grudnia 1948 r przepisy wykluczają zaliczenie do wymaganych okresów ubezpieczenia w systemie rolniczym okresów, od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi, a takim okresem jest niewątpliwie okres zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 21 listopada 1979 r do 31 marca 1982 r i okres umowy zlecenia od 1 października 1982 r do 31 grudnia 1982 r. Tymczasem sąd zakwalifikował ten okres jako taki „od którego zależy prawo do emerytury”, uznając błędnie, że prawo do emerytury dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r nie jest związane z posiadaniem okresów ubezpieczenia.

Ustawodawca w art. 20 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników odwołał się do wcześniej obowiązujących przepisów, mając na uwadze fakt, że posługiwały się one pojęciem „okresów ubezpieczenia”. Zawsze istniała jednak rozdzielność między systemem ubezpieczenia społecznego rolników, a systemem powszechnym (dla pracowników). Podwójne ubezpieczenie było możliwe tylko w określonych latach (1 lipca 1977 - 31 grudnia 1988 r) i pod pewnymi

warunkami (dwie składki). Dlatego też okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 21 listopada 1979 r do 31 grudnia 1982 r nie może być uznany równocześnie z okresem zatrudnienia. Wykładnia art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy rolniczej przyjęta przez Sąd pierwszej instancji jest nieuprawniona i prowadziła by w przyszłości do przyznawania emerytur rolniczych wszystkim osobom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę i umowę zlecenia przed 1 stycznia 1983 r, które są w stanie udowodnić, że wykonywały prace w gospodarstwie rolnym przez 4 godziny dziennie, gdyż np. mieszkały na wsi u rodziców.

Skarżący podniósł również naruszenie art. 6 pkt 2, 12 i 13 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Sąd uznając wnioskodawczynię za domownika na podstawie art. 6 pkt 2 nie wziął pod uwagę treści art. 16 ust. 3 ustawy, który stanowi, że domownikiem nie może być osoba, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Według art. 6 pkt 12 i 13 ustawy, przez inne ubezpieczenie społeczne rozumie się obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach. Natomiast przez osobę podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu rozumie się osobę podlegającą obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objętą przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym. Sąd, ustalając stan faktyczny i prawny sprawy, odniósł się do pojęcia domownika, które nie występowało w przepisach obowiązujących przed 1 stycznia 1983 r. Przepisy obowiązujące przed tą datą, w tym przepisy ustawy z dnia 27 października 1977 r o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140), nie przewidywały pojęcia „domownik”. W stosunku do domowników podleganie ubezpieczeniu rolniczemu wprowadziła dopiero ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 268). dopiero ta ostatnia ustawa zawiera definicję domownika, który objęty został ubezpieczeniem rolniczym. Nawet jednak zastosowanie definicji domownika według definicji określonej w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r nie pozwala na uznanie spornych okresów jako okresów ubezpieczenia do emerytury rolniczej. Przepis ten stanowi, że przez domownika rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi główne źródło ich utrzymania (podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 31 lipca 2013 r, III AUa 1513/12, lex nr 1362702). Nie został więc w niniejszej sprawie spełniony warunek braku innego obowiązkowego tytułu ubezpieczenia. Zarówno obecnie obowiązujące przepisy, jak i przepisy dotychczasowe, zawsze w stosunku do pojęcia „domownik” formułowały przesłankę braku innego ubezpieczenia społecznego. Nie ma więc żadnych podstaw prawnych, aby pomijać ten warunek wobec osób pracujących na roli przed 1 stycznia 1983 r.

Zdaniem apelującego, przedstawione rozważania prowadzą do wniosku, że wnioskodawczyni nie legitymuje się wymaganym okresem ubezpieczenia emerytalno-rentowego wynoszącego 30 lat, który pozwala na przyznanie emerytury rolniczej na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zasługuje na uwzględnienie. Zasadne są zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego.

Wnioskodawczyni nie spełniła warunków do nabycia prawa do emerytury rolniczej na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznych rolników (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r, poz. 277).

Na podstawie art. 19 ust. 1 tej ustawy, emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat; 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy, emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną; 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat; 3) zaprzestał prowadzenia działalności

rolniczej.2a. Przepis ust. 2 stosuje się do rolnika, który do dnia 31 grudnia 2017 r. spełnił warunki, o których mowa w ust. 2.

Wnioskodawczynie, urodzona (...), nie ukończyła 60 lat, a ukończyła 55 lat, zatem dla uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury winna udowodnić okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu co najmniej 30 lat.

Takiego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu nie wykazała.

Trafnie wskazał apelujący, że wnioskodawczynie udowodniła okres ubezpieczenia uprawniający do wcześniejszej emerytury wynoszący 27 lat 5 miesięcy 3 dni.

Na powyższy staż składa się okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców od 10 czerwca 1977 r do 20 listopada 1979 r oraz okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 1986 r do 31 grudnia 1996 r i od 1 lipca 2002 r do 22 czerwca 2016 r.

Nie może być doliczony do okresu uprawniającego do emerytury rolniczej okres, kiedy wnioskodawczynie podlegała ubezpieczeniu z tytułu zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy od 21 listopada 1979 r do 31 marca 1982 r w (...) Zakładach (...), jak również okres, kiedy podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej ze Spółdzielnią (...) w Ł. od 1 października 1982 r do 31 grudnia 1982 r.

Stosownie do art. 20 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi (ust. 1).

Okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów (ust. 2).

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r (ust. 3).

Wnioskodawczynie urodziła się po dniu 31 grudnia 1948 r i dlatego do stażu wymaganego do emerytury rolniczej nie mogą być zaliczone okresy, od których zależy prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r, poz. 1383), a więc okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umowy o pracę i z tytułu umowy zlecenia.

W okresie, kiedy wnioskodawczynie była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Zakładach (...) od 21 listopada 1979 r do 31 marca 1982 r, była pracownikiem.

Zauważyć należy, że osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r nie zalicza się do okresów wymaganych do emerytury rolniczej okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w systemie powszechnym (art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2011 r, III UK 83/10, OSNP 2012/7-8/99).

Rację ma skarżący, że w okresie, kiedy wnioskodawczynie podlegała ubezpieczeniom społecznym jako pracownik czy zleceniobiorca, nie była domownikiem rolnika.

Obowiązek podlegania ubezpieczeniu rolniczemu i definicję domownika rolnika wprowadziła od 1 stycznia 1983 r ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 268). Według w art. 2 pkt 2 tej ustawy przez domownika rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby

pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi główne źródło ich utrzymania.

Oceniając, czy przed dniem 1 stycznia 1983 r wnioskodawczyni była domownikiem rolnika, należy odnieść się do kryteriów wskazanych w ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. Wnioskodawczyni nie spełniła wskazanych przesłanek w okresie, kiedy podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu na podstawie innych przepisów. Nadto głównym źródłem utrzymania wnioskodawczyni w czasie zatrudnienia było wynagrodzenie za pracę.

Zatem okres ubezpieczenia społecznego wnioskodawczyni uprawniający do emerytury rolniczej prawidłowo ustalony przez organ rentowy na 27 lat 5 miesięcy 3 dni. Ewentualnie może być zliczona do stażu emerytalnego praca w gospodarstwie rolnym od 1 kwietnia 1982 r do 30 września 1982 r, tj. po zakończeniu zatrudnienia, a przed rozpoczęciem ubezpieczenia z tytułu umowy zlecenia. Jest to jednak tylko okres wynoszący 6 miesięcy, a wnioskodawczyni do wymaganych 30 lat brakuje ponad 2 lata i 6 miesięcy.

Wnioskodawczyni nie spełniła warunków do nabycia emerytury rolniczej we wcześniejszym wieku emerytalnym.

Dlatego Sąd Apelacyjny, uwzględniając apelację Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.